

Ústavní základy státní organizace ČR

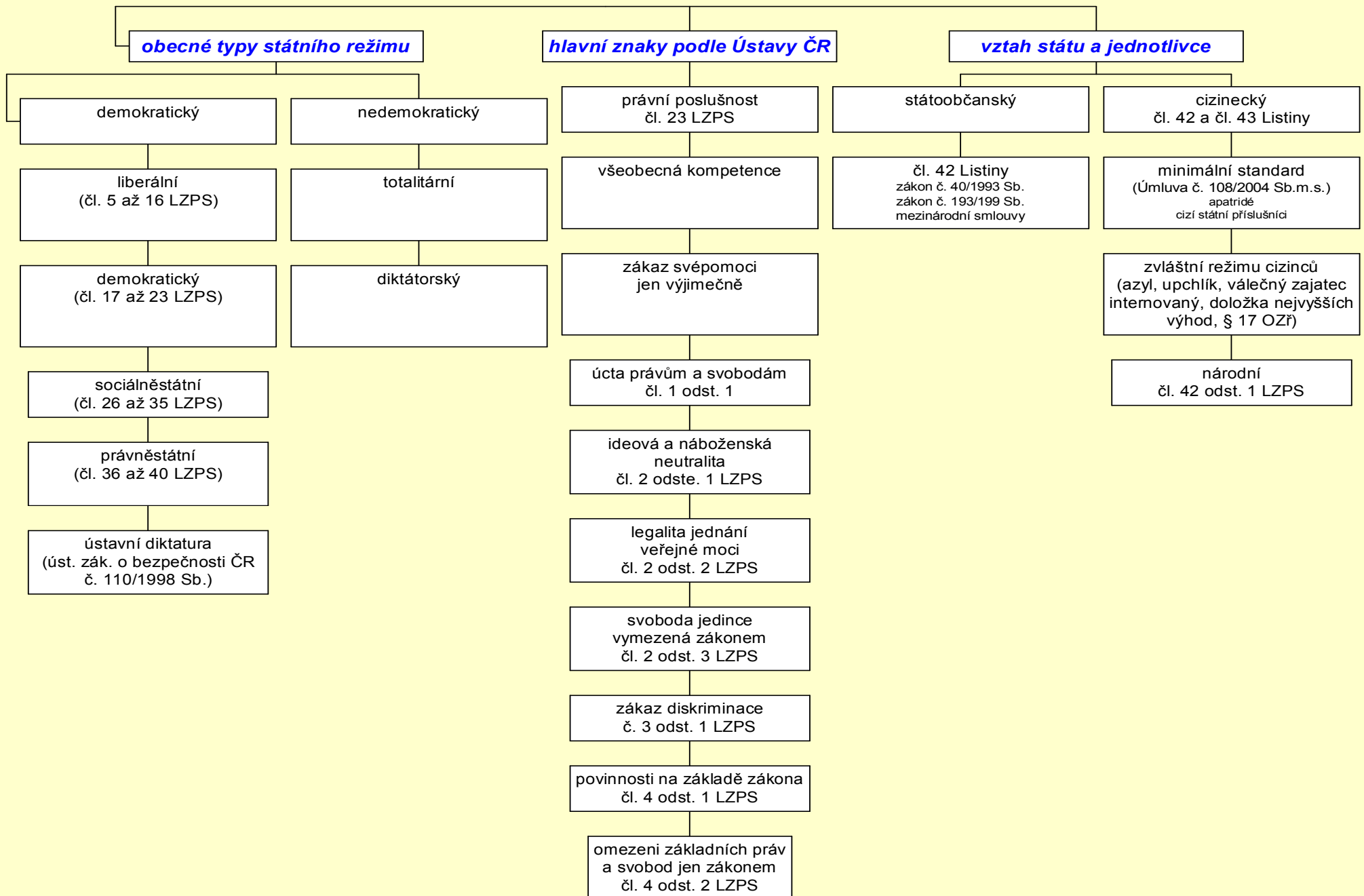
J. Filip – materiály pro přednášku –
bakaláři 2009

Forma státu

Složky formy státu

Forma státního režimu v ČR

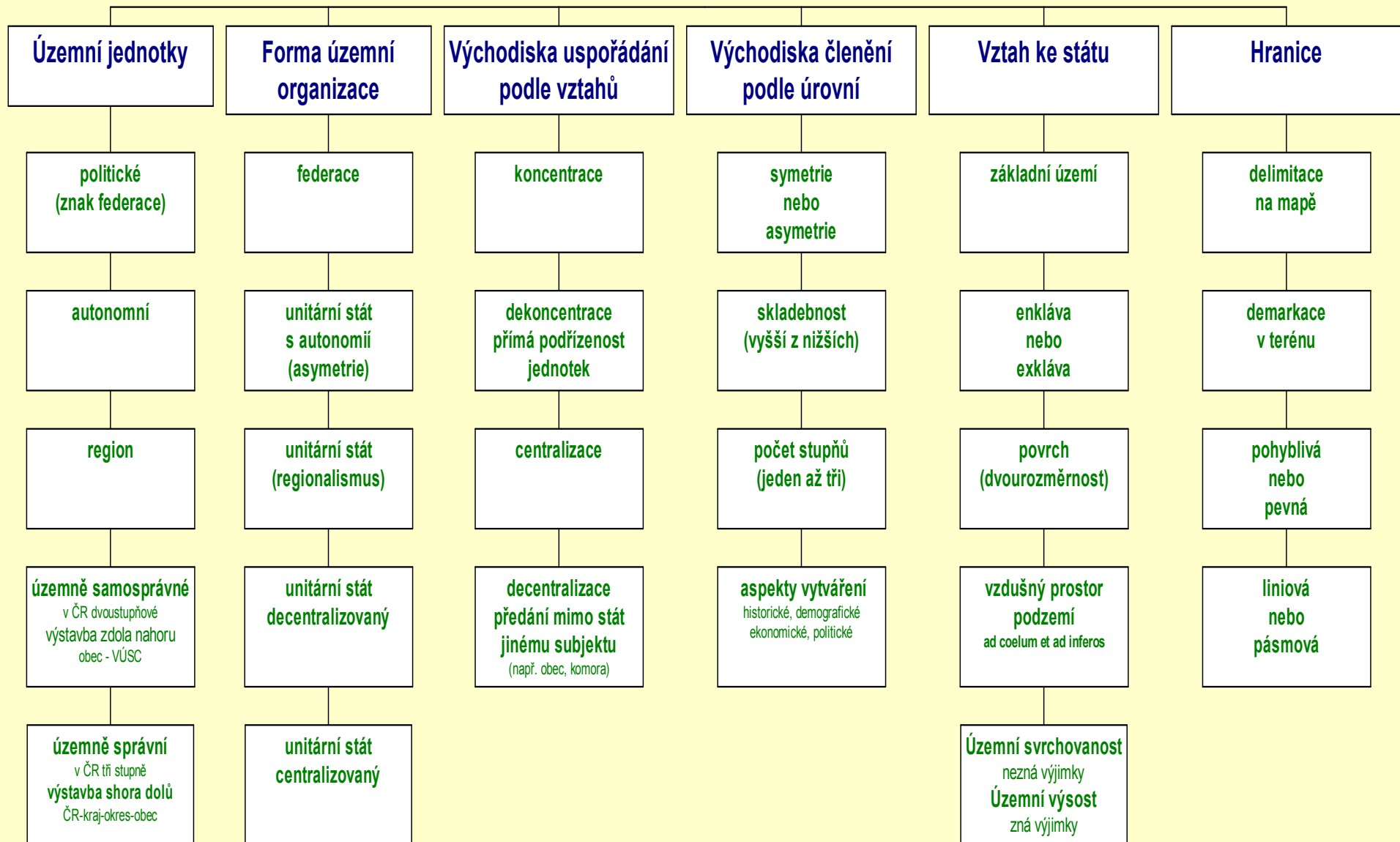
Základní otázky území státu a jeho členění

- 1. Území státu**
- 2. Formy státu z hlediska území – federace, unitární stát**
- 3. Státní hranice ČR**
- 4. Vnitřní členění území ČR**
 - a) územně samosprávné
 - b) územně správní – obecné, zvláštní, regiony soudržnosti
- 5. Hlavní město ČR a jeho funkce**

Základní údaje o ČR

- Česká republika zaujímá rozlohou (78 867 km²) **22. příčku mezi 46 evropskými státy, ale počtem obyvatel je na 15. místě (10.287.189 tisíc, počet voličů 2006 – 8.333.305)**
- **Má 14 krajů, 76 okresů a 6 245 obcí (MVČR-leden 2009). Ve městech žije 70 % obyvatel.**
- **ČR rozdělena z hlediska územní samosprávy do 14 VÚSC (včetně Hlavního města Prahy), 76 okresů a 22 pražských obvodů**
- **Nejmenší obcí je Vlkov v okrese České Budějovice se 16 obyvateli.**
- **Nejnižše položeným sídlem ve výšce 130 m nad mořem je Hřensko v okrese Děčín. Vzdušná vzdálenost mezi nejzápadnějším a nejvýchodnějším bodem na území ČR je 493 km. Česká republika je srdcem Evropy - jejím územím probíhá rozvodí tří moří, Severního, Baltského a Černého a také rozhraní dvou horských soustav odlišného geologického stáří, Českého masívu a Západních Karpat.**
- **Třetinu rozlohy země tvoří lesy.**
- **Státní hranice tvoří sousedství s Německem (810,3 km), Polskem (761,8 km), Rakouskem (466,3 km) a Slovenskem (251,8 km).**
- **Česká republika zaujímá mezi 46 evropskými státy počtem obyvatel 15. místo (10 424 926, počet voličů 2006 – 8.333.305)**
- **Největší zalidnění je v Praze, kde žije 2 395 lidí na jednom km². V ČR je 21 měst s více než 50 tisíci obyvateli a 132 měst s více než 10 tisíci obyvatel.**
- **K 31. 10. 2008 Ředitelství služby cizinecké policie MV ČR v České republice evidovalo 431 215 cizinců, z toho 171 418 cizinců s trvalým pobytem, 259 797 cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů.**
K 31. 10. 2008 byli v ČR nejčastěji zastoupeni občané Ukrajiny (130 147 osob, 30 %) a Slovenska (74 918 osob, 17 %). Dále následovala státní občanství: Vietnam (58 877 osob, 14 %), Rusko (26 606 osob, 6 %) a Polsko (21 560 osob, 5 %)

Území státu - rysy

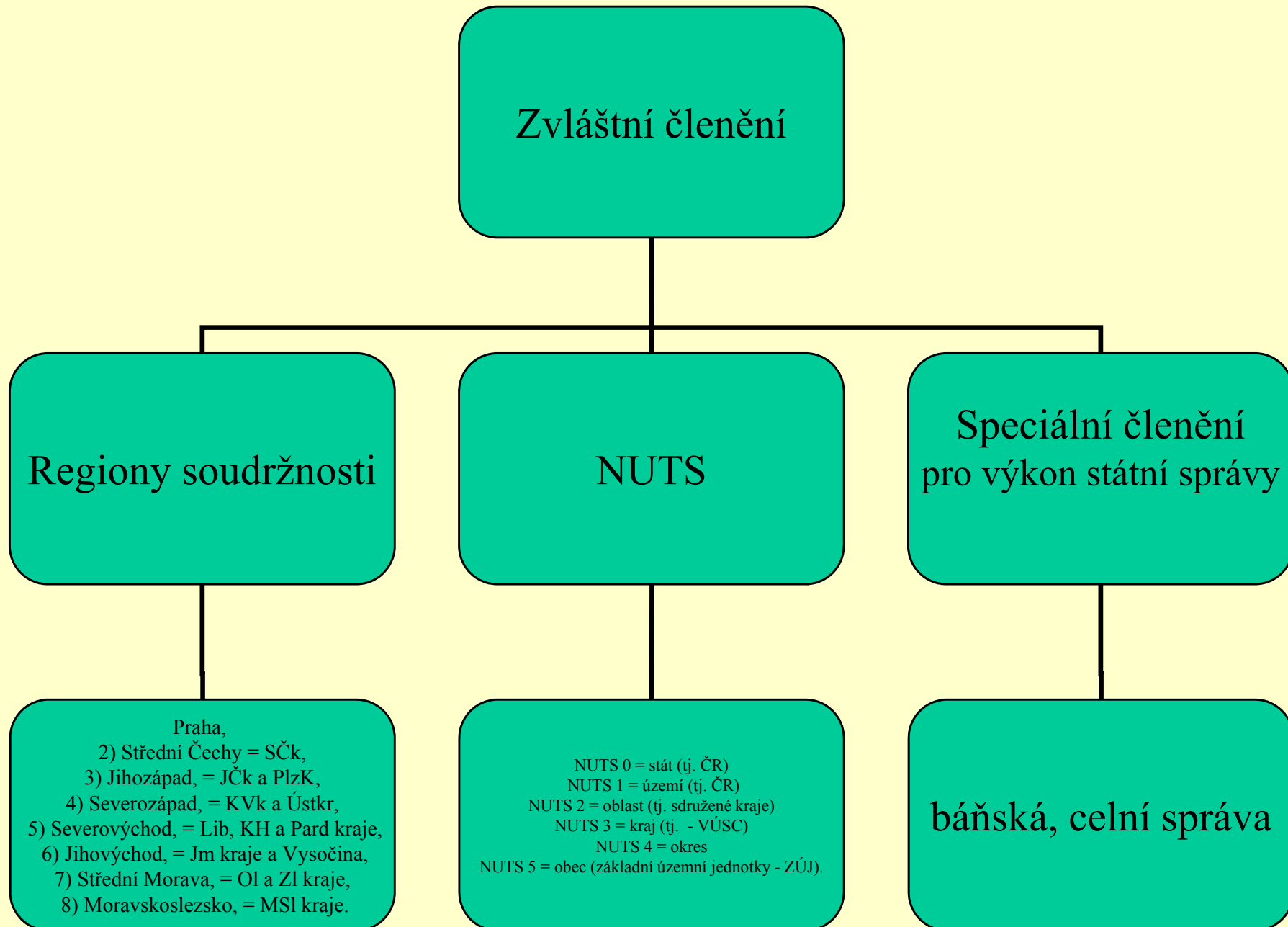

Druhy územního členění

Územně správní – čl. 105 nepřímá

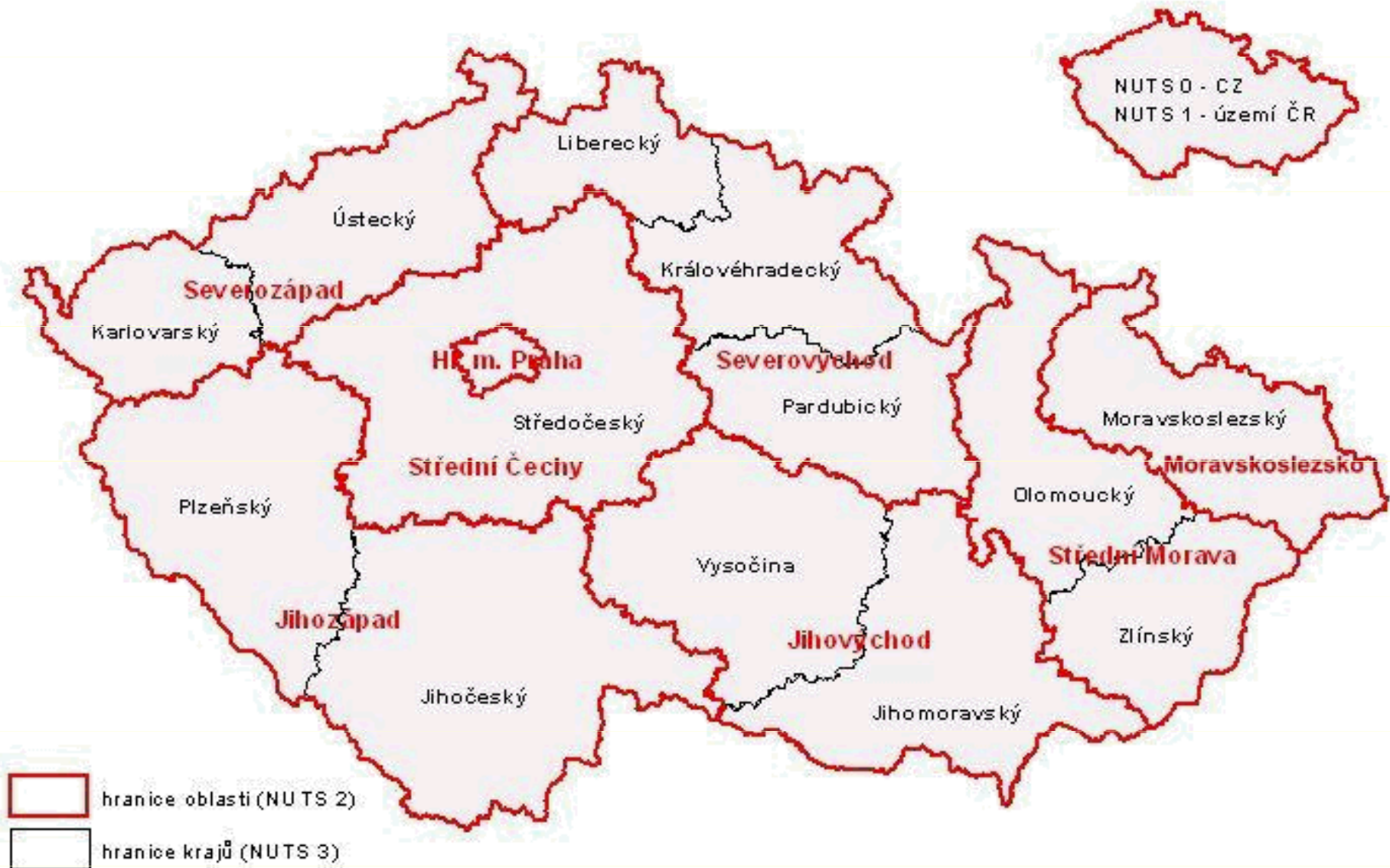
- **obecné** – zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu
- **zvláštní** – speciální zákon (soudy, zastupitelství, cla, báňská správa, finance, regionální rozvoj)
- projev dekoncentrace vertikální
- vzniká dělením kompetencí shora dolů
- pokus o novou úpravu – Tisk 1047
- **Územně samosprávné** – čl. 99 Ústavy, ÚZ č. 347/1997 Sb., ve znění č. 176/2001 Sb. (VÚSC)
- projev decentralizace státní moci
- vyrůstá zdola nahoru
- 6245 obcí
- 13 krajů + Praha = 14 VÚSC

Zvláštní územní členění

Území ČR – NUTS 0, 1, 2, 3

Oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky

Území ČR – VÚSC podle okresů a VÚSC

Česká republika

Příklad zvláštního územně-správního členění

státní báňská správa – obvodní báňské úřady

Vojenské újezdy

Vojenských újezdů je v ČR 5 (viz § 30 – 40 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR):

§ 30 (1) Vojenský újezd (dále jen "újezd") je vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Újezd tvoří územní správní jednotku. Způsob evidování nemovitostí na území újezdu a označování hranic újezdu stanoví zvláštní právní předpis.

§ 31 (1) Majetek na území újezdu, s výjimkou vneseného majetku, smí být jen ve vlastnictví státu.
Správa újezdu

§ 35 (1) Státní správu na území újezdu vykonává v rozsahu úkolů, které stanoví tento zákon nebo jiné zvláštní právní předpisy, 14) správní úřad s názvem újezdni úřad.

(2) Újezdni úřad je současně vojenským orgánem, který plní úkoly při zajišťování obrany státu. Je podřízen ministerstvu. ...

§ 36 V čele újezdniho úřadu je přednosta, kterým je voják z povolání; o jeho služebním zařazení rozhoduje ministr obrany.

§ 38 K zabezpečení úkolů podle § 37 odst. 2 a 3 může újezdni úřad podle místních podmínek zřizovat občanské aktivity jako své poradní orgány; své zástupce do občanských aktivit navrhuje shromáždění obyvatel újezdu. Újezdni úřad je povinen aktiv zřídit, požádá-li o jeho zřízení nejméně polovina obyvatel újezdu.

Sídlo ÚÚ nemusí být na území VÚ.

Vojenské újezdy

Fungující vojenské újezdy:

Brdy okres Příbram, sídlem ÚÚ je obec Jince; zřízen 1927.

Boletice okres ČK, zřízen 1947,

Doupov, též Hradiště, zřízen 1955.

Dědice, okres Vyškov, sídlem ÚÚ je město Vyškov; též Březina,

Libavá, - okres Olomouc, sídlem ÚÚ je Město Libavá, vznikl 1946, pokusy o zrušení kolem 2000-2002, po „referendu“ obyvatel zůstal

Bývalé újezdy:

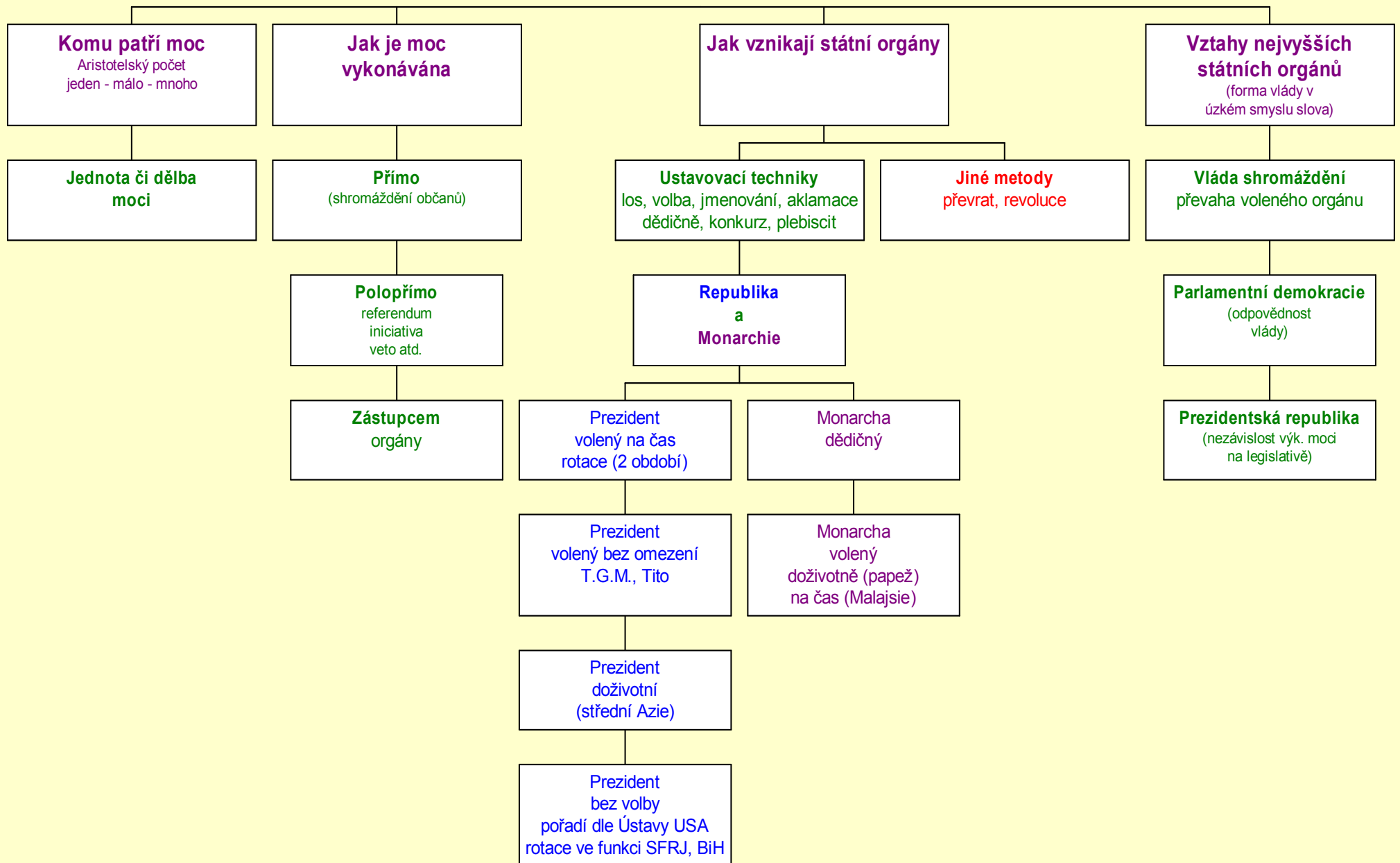
Ralsko, 1947 - 1991.

Dobrá Voda, 1952 - 1991.

Prameny ve Slavkovském lese, fungoval mezi lety 1949 - 1954.

Milovice, zrušen kolem roku 1991 (odchod SA).

Forma vlády - složky

Státní moc – jednota a dělba

- **Teorie a praxe dělby moci**

- **monistická teorie** – jednota (absolutismus, nacismus, vláda shromáždění, socialistická republika podle Ústava ČSSR 1960)
- **dualistická teorie** – legislativa a exekutiva (středověk, normativní teorie, rak. ústava 1920)

Bundes-Verfassungsgesetz

Erstes Hauptstück. Allgemeine Bestimmungen. Europäische Union

Zweites Hauptstück. Gesetzgebung des Bundes

Drittes Hauptstück. Vollziehung des Bundes

A. Verwaltung

B. Gerichtsbarkeit

- **trialistická teorie** – legislativa, exekutiva a judikativa (Montesquieu, ČSR 1992 – čl. 2 odst. 1 Ústavy ČR)
- **kvadrální teorie** - legislativa, moc vládní a výkonná a judikativa (něm. státní věda na poč. 20. stol., Ústavní listina ČSR 1920, prakticky není rozdíl v ústavním vyjádření - § 1 odst. 2 - *Ústavní listina určuje, kterými orgány svrchovaný lid si dává zákony, uvádí je ve skutek a nalézá právo.*)
- **další teorie** – moc kontrolní, moderační, municipální

Pojetí dělby moci a mocí

- **dělba moci (té, která je dosud v jedněch rukou)**
 - zákonodárná,
 - výkonná
 - a soudní
- **dělba mocí (moc je již rozdělena)**
 - jde o dělbu v rámci dělených mocí
 - zákonodárná – PS a Senát
 - výkonná – prezident a vláda
 - soudní – ÚS a obecné soudy

Jak rozlišujeme státní moci

- **Podle povahy a vlastností jejích projevů v podobě právních aktů.**
Hlediska:
- **materiální** – podle obsahu (obecné pravidlo, akt aplikace, řešení sporu, konstitutivnost, deklaratornost)
- **formální** – zákon, nálezn, výměr, rozsudek, trestní příkaz, platební rozkaz
- **subjektivní** – kdo vydává (Parlament, soud, Ústavní soud, vláda, hlava státu, ministr)
- **právní** – zda má právní akt derogační sílu, vůči jakým aktům, jaká je jeho formální a právní moc, vykonatelnost, platnost, účinnost

- **➔ Nelze jednoznačně právní akty přiřadit pouze k jedné moci!!**
- **Zákon** – nejen obecná pravidla (rozpočet, obchvat Plzně, jezy na Labi - § 3a zákona o vnitrozemské plavbě
- Rozvoj a modernizace vodní cesty vymezené vodním tokem Labe od říčního km 129,1 (Pardubice), na státní hranici se SRN a vodním tokem Vltava od říčního km 91,5 (Třebenice) včetně plavebního kanálu Vraňany - Hořín po soutok s vodním tokem Labe včetně výústní části vodního toku Berounky po přístav Radotín, je ve veřejném zájmu.)
- **Nářízení** – akt exekutivy (subjektivní hledisko), ale materiálně zákon
- **Nález Ústavního soudu** – negativní zákonodárství (H. Kelsen), dotváření práva, ale i pozitivní zákonodárce (stanovení nájemného)

Volby a přímá demokracie

Zvláštní prezentace

Státní mechanismus v ČR – jsme schopni popsat náš stát?

Není předmětem žádného odvětví systému práva, ani učební disciplíny

odvětví zahrnují – materiální, procesní, organizační a sankční normy, v žádném komplexně organizace státu

Státní orgány

nejvyšší – Parlament, prezident republiky, vláda, Ústavní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud

ústřední - ministerstva (14) a ústřední správní úřady bez člena vlády (12)

úřady s celostátní působností, ale ne ústřední (14)

úřady s celostátní působností, ale nepodřízené (2 – NKÚ, ČNB, RPRTV, ÚOÚ, Finanční arbitr, VOP)

úřady s územní působností (555) , soustava soudů (2 VS, 7+1 KS+7 poboček KS, 77 OS+ 10 ObS Praha), soustava státních zastupitelství (2 VS, 7+1 KS+7 poboček KS, 77 OS+ 10 ObS Praha)

Zvláštní složky

- **oblast bezpečnosti a obrany** Armáda ČR, Vojenská kancelář prezidenta republiky, Policie ČR, Celní správa ČR, HZS ČR, Vězeňská služba ČR, Parlamentní stráž, zpravodajské služby (BIS, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vojenské zpravodajství)
- **oblast poradenství** –Bezpečnostní rada státu, Legislativní rada (cca 28 poradních orgánů kolegiálních a jedinců – zmocněnci vlády), poradní orgány pro ústřední a územní správní orgány
- **oblast krizového řízení** – Ústřední povodňová komise, Ústřední krizový štáb,

Státní ústavy

Příspěvkové organizace – 237, mají různou podobu a právní povahu

- správy – např. Správa Krkonošského národního parku, Správa vojenského bytového fondu, Lesní správa Lány,

- ústavy – Ústav leteckého zdravotnictví, Státní veterinární ústav ((6), Ústav zemědělských a potravinářských informací, Ústav hematologie a krevní transfúze, ústavy sociální péče,

- agentura – Čes. inform. agentura životního prostředí

- akademie, školská zařízení – Česká akademie zemědělských věd, Univerzita obrany, Policejní akademie, Justiční akademie

- nemocnice, léčebna, centrum, diagnostický ústav – Ústřední vojenská nemocnice Praha, fakultní nemocnice, psychiatrické léčebny, Centrum kardiiovaskulární a transplantační chirurgie

- muzeum, památník, archiv, knihovna, galerie, – Technické muzeum v Brně, Památník národního písemnictví, Národní knihovna ČR, Národní filmový archiv

- filharmonie, opera, divadlo –Česká filharmonie, Státní opera Praha, Národní divadlo

Státní podniky – (22) zřizované různými ministerstvy (např. Povodí řek, Lesy ČR, Státní tiskárna cenin, Česká pošta

Státní fondy – (6) SF kultury ČR, SF dopravní infrastruktury, SF rozvoje bydlení

Obchodní společnosti s majetkovou účastí státu v různé výši – nejvýznamnější ČEZ, ČEPRO, ČSA, MERO ČR (mezinárodní ropovody), ČD, J.Filip: Organizace st.moci-bakalari

Veřejnoprávní instituce – veřejné vysoké školy, ČTK, RČT, RČR, VZP, ČKA

Parlament České republiky

Základní východiska úpravy zákonodárné moci v ČR

Pojem zákonodárné moci

- hlediska dělby moci a mocí

Hlavní rysy parlamentarismu v ČR

- hodnotové
- institucionální
- normativní

Právní status Parlamentu

- jednotlivé složky právního statusu

Základní východiska úpravy zákonodárné moci v ČR

Zákonodárná moc z hlediska dělby moci a mocí

- materiální hlediska – obecně závazná pravidla chování
- formální hlediska – zvláštní forma vyjádření (ÚZ, Z. zák. opatření)
- subjektivní hledisko – Parlament a jeho složky
- právní hledisko – vlastnosti zákona (stupeň právní síly, platnost, účinnost, použitelnost, derogovatelnost atd.)

Zákon jako zvláštní forma právního předpisu v právním státě

- a) zákon je podkladem pro uplatňování státní moci a současně s tím i její mezí ve vztahu k jednotlivci (čl. 2 odst. 2 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 3 Listiny).
- b) Jednotlivec může činit, co není "*zákonem*" zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co "*zákon*" neukládá (čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 3 Listiny),
- c) zákon je podkladem pro normotvornou činnost jiných státních orgánů (čl. 78, čl. 79 odst. 3 a čl. 104 odst. 1 a 3 Ústavy ČR)
platí pravidlo *secundum et intra legem*
- d) zákon je měřítkem právnosti výkonu normativní nařizovací moci výkonných orgánů (čl. 78, čl. 79 odst. 3 a čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy ČR),
- e) zákon je jediným prostředkem ke zřizování orgánů výkonné moci (čl. 79 odst. 1 Ústavy ČR),
- f) na zákony je vázán výkon soudnictví (působnost, organizace, složení, vázanost zákonem (čl. 91, čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR)

Parlamentarismus v ČR jako soubor hodnot, institucí a procedur

Hodnoty:

- a) principy většiny a ochrany menšiny a vláda na čas, střídání u moci, politické kyvadlo
- b) reprezentativní mandát,
- c) uznání plurality ve společnosti a její reprezentace v podobě existence politických stran a jejich svobodné soutěže
- d) princip konsenzu

Instituce

- a) politické strany na parlamentní půdě v podobě poslaneckých klubů, uznání opozice jako alternativy,
- b) vláda závisí svým vznikem i setrváním ve funkci pouze na důvěře PS, je kontrolována,
- c) vláda je úzce spjata s Poslaneckou sněmovnou (účast, členství, citace,
- d) hlava státu je moderátorem,

Procedury a normativní základ:

- a) Ústava ČR
- b) zákon o jednacím řádu PS (90/1995 Sb.) a zákon o jednacím řádu Senátu (č. 107/1999 Sb.)
- c) jiné zákony (zákon o volbách do Parlamentu, trestní zákon, trestní řád, zákon č. 236/1995 Sb., plat)
- d) usnesení k jednacím řádům
- e) observance, usance

Právní status Parlamentu ČR - přehled

- **Název a sídlo**
- **Místo Parlamentu v soustavě státních orgánů**
- **Způsob zřízení a ustavení Parlamentu**
- **Složení Parlamentu** - počet členů, podmínky výkonu funkce, střet zájmů
- **Struktura Parlamentu**
- **Vnitřní organizace Parlamentu** - řídicí a pomocné orgány, kluby
- **Pravomoc a působnost Parlamentu**
- Ústavodárná a zákonodárná, organizační a kreační, v základních otázkách vnitřní a zahraniční politiky, kontrolní a autonomní
- **Organizační pravidla činnosti Parlamentu**
 1. Časová pravidla činnosti Parlamentu
 2. Obecná procedurální pravidla jednání Parlamentu
 3. Zvláštní procedurální pravidla jednání Parlamentu – zejména volba prezidenta, mezinárodní smlouvy, důvěra
 4. Zákonodárný proces v Parlamentu
- **Právní status člena Parlamentu**
 1. Práva uvnitř sněmoven
 2. Práva vůči jiným státním orgánům
 3. Právo vytvářet poslanecká sdružení
 4. Právo poslanecké imunity
 5. Právo na materiální zabezpečení poslanecké činnosti
 6. Povinnosti poslanců
 7. Disciplinární opatření a sankce

Pravomoc a působnost Parlamentu

pravomoc může být uplatněna jen v rámci určitých společenských vztahů.

Pravomoc (zákonodárná, kontrolní atd.) má vždy určitý rozsah, který je dán subjekty, mezi kterými vztahy vznikají, časem a prostorem, ve kterém existují a objekty, kterých se týkají.

ústavodárná oblast (čl. 39 odst. 4 – sub 2). Ústavní zákony se přijímají z hlediska věcného při změnách a doplňcích ústavy a dále v případech, kdy Ústava ČR vyžaduje použití ústavního zákona např. při změnách státních hranic (čl. 11), pro zavedení některé z forem přímé demokracie (čl. 2 odst. 2), pro zřízení či zrušení vyššího územního samosprávného celku (čl. 100 odst. 3) apod. Naopak v určitých situacích je přijetí ústavního zákona vyloučeno (čl. 8 odst. 4 ÚZB).

- **zákonodárná oblast** (čl. 15 odst. 1, čl. 39 až 52, pro Senát též čl. 33 odst. 2 – zákonná opatření),
- **kreační a organizační oblast** (zřizování a ustanovování státních orgánů – např. volba prezidenta, důvěra vládě, volba VOP),
- **rozhodování o základních otázkách vnitřní a zahraniční politiky**
- **kontrolní oblast** (vůči vládě a jiným výkonným orgánům),
- **autonomní oblast** (rozhodování o vlastních záležitostech jako vydávání členů k trestnímu stíhání, udržování pořádku).

Organizační pravidla činnosti Parlamentu

1. Časová pravidla činnosti Parlamentu

2. Obecná procedurální pravidla jednání Parlamentu

3. Zvláštní procedurální pravidla jednání Parlamentu – zejména volba prezidenta, mezinárodní smlouvy, důvěra

4. Zákonodárný proces v Parlamentu

a) stadium zákonodárné iniciativy - kdo, kdy a v jaké formě podává

b) stadium projednání návrhu zákona v PS - tři čtení, rychlé jednání, mimořádné situace

c) stadium hlasování o návrhu zákona

d) stadium projednání návrhu zákona v Senátu – schválí, zamítne, pozmění, nebude se zabývat, zůstane nečinný (nálezn č. 476/2002 Sb.)

e) případné vrácení a nové projednání v PS (čl. 45-48)

f) podpis zákona a případné vrácení prezidentem (čl. 50-51)

g) stadium vyhlášení zákona (čl. 52, zákon č. 309/1999 Sb.)

Publikační právo

Definice – souhrn právních předpisů a jejich ustanovení, která upravují:

které právní předpisy a jiné skutečnosti,

jakým způsobem,

v jakém publikačním orgánu s publikačním monopolem a

s jakým důsledkem se vyhlášují s účinkem domněnky všeobecné znalosti (§ 2 ABGB)

Druhy

ústní a písemné

materiální a formální publikace

obligatorní a fakultativní

v úplném znění a oznámení o vydání, dále republikace (nemá normotvorný a informační účinek)

Funkce publikačního orgánu

evidenční – od 1.10.1849, určuje, co oficiálně platí a je známo

informační – ignorantia iuris non excusat, iura novit curia, každý zná, nedokazuje se (dříve *communis opinio doctorum*)

normotvorná – nabytí platnosti, princip právního státu (čl. 52 Ústavy, § 3/1 ZSZMS)

Publikační orgány v ČR

tištěné – Sbírka zákonů, Sbírka mezinárodní smluv, Úřední věstník EU, Věstník právních předpisů kraje,

úřední deska – mají obvykle správní úřady, v případě obcí obligatorní způsob

způsob umožňující dálkový přístup – příklady z ČR a jiných zemí

Právní status člena Parlamentu

- 1. Práva uvnitř sněmoven**
- 2. Práva vůči jiným státním orgánům**
- 3. Právo vytvářet poslanecká sdružení**
- 4. Právo poslanecké imunity**
- 5. Právo na materiální zabezpečení poslanecké činnosti**
- 6. Povinnosti poslanců**
- 7. Disciplinární opatření a sankce vůči poslancům**

Výkonná moc – přehled orgánů

- **prezident republiky** jako hlava státu (čl. 54 - 66),
- **vláda** jako vrcholný orgán výkonné moci (čl. 67 - 78).
- **ministerstva** jako zvláště vydělené správní úřady (čl. 79 odst. 1 a 3),
- **jiné správní úřady** (čl. 79 odst. 1 a 3). Ústavě je členě na
 - **ústřední správní úřady** (ústřední orgány státní správy) v jejichž čele nestojí člen vlády (§ 2 ZZM), jiné správní úřady s celostátní působností jsou však podřízeny ministerstvům (např. Česká školní inspekce, Puncovní úřad, Licenční úřad),
 - **nezávislé** správní úřady (např. Úřad pro ochranu osobních údajů), které při své rozhodovací činnosti nepodléhají pokynům jiných správních orgánů (ani vlády),
 - **územní a místní** správní úřady,
 - právnické osoby nebo jednotlivci, pokud jsou zákonem povoláni k výkonu státní správy (mohou být veřejnoprávní a soukromoprávní),
 - ozbrojené sbory (Policie ČR) a neozbrojené sbory (Hasičský záchranný sbor podle zákona č. 238/2000 Sb.),
- **orgány územní samosprávy** (čl. 79 odst. 3, čl. 105). Tyto orgány Ústava ČR uvádí odděleně od "*jiných správních úřadů*", i když by je jinak bylo možno do této kategorie zahrnout,
- **státní zastupitelství** (čl. 80).

Soudní moc a soudnictví v ČR

1. Pojem soudní moci – hlediska materiální, formální, subjektivní a právní. Čl. 6 Evropské úmluvy
2. Ústavní základy organizace a činnosti soudní moci
3. Soustava soudů v ČR – čl. 91 a čl. 92 Ústavy ČR, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
4. Správní soudnictví z pohledu ústavního práva – čl. 36/2 LZPS
5. Postavení soudců – novela č. 314/2008 Sb. (u ÚS)

Ústavní soudnictví – základní otázky

- **Obecné informace. Práce s judikáty Ústavního soudu – nalus.usoud.cz, ASPI, Sbírka nálezů a usnesení**
- **Pojem ústavního soudnictví**
- **Vývojové etapy ve světě**
- **Vývojové etapy na našem území**
- **Zákon o Ústavním soudu – systematika**
- **Změny ZUS – přehled a hodnocení**
- **Organizace Ústavního soudu**
- **Obecná pravidla řízení před Ústavním soudem**
- **Charakteristika jednotlivých typů řízení**

Pojem ústavního soudnictví

Čím má být vázán soudce při rozhodování

právo, zákon, právní řád, revoluční právní vědomí, zdravé cítění lidu

prejudiciální otázka – co může zkoumat

kdo vydal – kompetence

zda publikováno – právní stát

zda dodržen postup přijetí

zda je zachována hierarchie právních předpisů

- nebýt v rozporu (primární akty)

- být v souladu (sekundární akty)

Všeobecné (disperzní) – Judicial Review

Specializované – Ústavní listina 1920

- fakultativní abstraktní kontrola ústavnosti zákonů

- obligatorní kontrola ústavnosti zákonných opatření Stálého výboru NS

oproti Kelsenovu komplexnímu pojetí B-VG 1920

- jednota právního řádu a jeho hierarchie

- ochrana ústavně zaručení práv jedince

- kompetenční spory

- volební spory při volbách do parlamentu

- ústavní žaloba za porušení ústavních povinností hlavy státu a jiných orgánů státu

- zajištění monistického vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva

Smíšené – spojení všeobecného (obecné soudy) a specializovaného (existuje i Ústavní soud)

Systematika zákona o Ústavním soudu

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu – provedení čl. 88 odst. 1 Ústavy

ČÁST PRVNÍ – ORGANIZACE ÚSTAVNÍHO SOUDU § 1-26

ČÁST DRUHÁ – ŘÍZENÍ PŘED ÚSTAVNÍM SOUDEM § 27-125f

§ 27-63 Hlava první – Obecná ustanovení

§ 64-125f Hlava druhá – Zvláštní ustanovení o řízení před ÚS

§ 64-71 Oddíl první - Řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů

§ 71a-71e Oddíl druhý- Řízení o souladu mezinárodních smluv podle čl. 10a a čl. 49 Ústavy s úst. zákony

§ 72-84 Oddíl třetí – Řízení o ústavních stížnostech

§ 85-91 Oddíl čtvrtý - Řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora

§ 92-95 Oddíl pátý - Řízení v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25 Ústavy

§ 96-108 Oddíl šestý - Řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky

§ 109-116 Oddíl sedmý - Řízení o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66 Ústavy

§ 117-119b Oddíl osmý - Řízení o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu

§ 120-125 Oddíl devátý - Řízení ve sporech o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy

§ 125a-125f Oddíl desátý - Řízení ve věcech referenda o přistoupení České republiky k EU

ČÁST TŘETÍ - Platové poměry soudce a asistenta – zrušeno § 126-130 § 131

ČÁST ČTVRTÁ – KÁRNÉ PROVINĚNÍ A KÁRNÉ ŘÍZENÍ § 132-144

ČÁST PÁTÁ – PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ § 145-150

Organizace, působnost a rozhodování ÚS

ČÁST PRVNÍ – ORGANIZACE ÚSTAVNÍHO SOUDU § 1-26

- § 2-3 Předseda a místopředsedové Ústavního soudu
- §§ 4-7 Soudci
- §§ 8-9 Asistenti soudců
- §§ 10 Postavení soudců a asistentů v pracovních vztazích
- §§ 11-14 Plénium
- §§ 15-24 Senáty
- §§ 25 Zajištění pořádku
- § 26 Sídlo Ústavního soudu

Složení

1+2+12, podmínka nejméně 12 celkem (§ 149)

Postavení soudce

apartijnost

Rozdělení působnosti mezi plénium a senáty

§ 11 ZUS jako východisko,
zbytková klauzule, atrakce (stav 2008 – Sdělení č. 185/2008 Sb.)

Přidělování věcí - § 40 – Senátní věci se I., II., III. a IV. senátu přidělují z hlediska pravidel agendy senátů tak, že soudci jsou seřazeni abecedně a do senátu si přinášejí věci, které na ně připadnou. V každém přidělovacím kole může soudce dostat jen jednu věc. Obdobně to platí pro plenární věci. Kromě toho zvláštní pravidla v případě nepřítomnosti

Rozhodování pléna

kvorum – 10,

většina prostá a kvalifikovaná,

změna právního názoru § 13 ZUS

Rozhodování senátu

kvorum – všichni,

většina prostá a jednomyslnost,

§ 23 ZUS – postup senátu

Obecná pravidla řízení před ÚS

§ 27-63 Hlava první – Obecná ustanovení

- § 27 Zahájení řízení
- § 28-33 Účastníci a vedlejší účastníci řízení
- § 32 Oprávnění a úkony účastníků
- § 33 Jednací jazyk
- § 34-35 Návrh na zahájení řízení
- § 36-41 Vyloučení soudců
- § 39 Naléhavost věci
- § 40 Přidělení návrhu
- § 41 Úkony asistenta soudce
- § 42-43 Úkony soudce zpravodaje a senátu mimo ústní jednání
- § 44-47 Ústní jednání
- § 48-51 Dokazování
- § 52 Odročení ústního jednání
- § 53 Porada a hlasování
- § 54-63 Nálezy a usnesení Ústavního soudu
- § 59 Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu
- § 60 Doručování
- § 61 Pořádkové opatření
- § 62 Náklady řízení
- § 63 Použití soudních řádů

Rozdíl mezi pravidly řízení: obecná (§ 27 až 62) – zvláštní (§ 64 až 125f) – subsidiární (§ 63)

Analogie – možnost využití jiných procesních řádů než odkaz podle § 63, především s.ř.s.

Dotváření (obnova řízení, nelze použít OSŘ, kompetenční spory – nelze se řídit pravidly správního soudnictví, materiální nepřipustnost ústavní stížnosti ve statusových věcech – 159a/3 o.s.ř.)

Přezkum právnosti právních předpisů

§ 64-71 Oddíl první - Řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů

§ 64 Podání návrhu

§ 65 zrušen

§ 66 Nepřípustnost návrhu

§ 67 Zastavení řízení

§ 68 Postup řízení – princip oficiality, trias základních požadavků

§ 69 Účastníci řízení

§ 70-71 Nález a jeho právní následky

Návrh na zrušení právního předpisu musí splňovat následující požadavky:

a) návrh musí směřovat proti právnímu předpisu, který je nutno zrušit. Tzn. že v daném případě není jiná možnost pro řešení neústavního stavu a nelze uplatnit **ústavně konformní výklad**, kdy je možné ze dvou různých výkladů uplatnit ten, který je v souladu s ústavním nebo (v případě podzákoných předpisů) zákonným předpisem,

b) návrh musí směřovat proti právnímu předpisu, který platí, jinak je nepřípustný (§ 66 odst. 1 ZUS). Výjimkou je konkrétní kontrola ústavnosti podle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR (nálezy č. 78/2001 Sb. a č. 355/2008 Sb.),

c) právní předpis, jehož zrušení se navrhuje, musí porušovat platný právní předpis vyšší právní síly. Podle čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy nemůže Ústavní soud přezkoumávat právní předpisy téže právní síly navzájem (např. nařízení vlády a vyhlášku ministerstva). Právní síla je však v tomto případě určena ve vztahu k orgánu, který předpis vydal a podmínkám změny takového předpisu,

d) možno též přezkoumávanému předpisu vytýkat, že nebyl přijat ústavně předepsaným způsobem. Tento aspekt zkoumá Ústavní soud podle § 68 odst. 3 ZÚS i bez návrhu. Možnost přezkoumání tohoto aspektu je však dána jen v případě, že právní předpis byl vydán za účinnosti platné Ústavy ČR z roku 1992,

e) konečně se zkoumá, zda orgán s legislativní pravomocí jednal mimo meze ústavně stanovené kompetence a že popř. nebyl oprávněn takový zákon přijmout. Praktické je to jen u obecně závazných vyhlášek

f) není stanovena lhůta, do které lze návrh podat. To je rozdíl od předmnichovské ČSR, kdy bylo možno zákon přezkoumat pouze do 3 let od jeho vyhlášení. **Výjimkou** je pouze možnost spojit návrh na zrušení právního předpisu s ústavní stížností. Konkrétní postižená osoba tak má možnost podat takový návrh, je-li zde zachována nanejvýš lhůta jednoho roku od právní moci takových rozhodnutí (viz sub. 7.9.3.), avšak jen za podmínky, že to podstatně přesahuje osobní zájmy stěžovatele (§ 75 odst. 1 písm. a/ ZÚS). Pravidlem je lhůta do 60 dnů (§ 72 odst. 2 ZÚS) a spojení s návrhem na zrušení takového neústavního předpisu.

Nově je lhůta pro přezkum právního předpisu zavedena novelou 921, kde jsou stanoveny lhůty pro uplatnění dozorových oprávnění MV. Pokud je nedodrží, ÚS návrh na zrušení vyhlášky odmítá soudnictví. J. Filip

Ústavní stížnost včetně komunální a stížnosti politické strany

§ 72-84 Oddíl třetí – Řízení o ústavních stížnostech

ústavní stížnost – 72/1a

komunální stížnost – 72/1b

stížnost politické strany - 73

§ 72-74 Ústavní stížnost – tři druhy procesně, materiálně odlišné věci (ústavnost a zákonnost)
kdo podává, v jaké lhůtě, jakou formou, z jakého důvodu

§ 75 Nepřípustnost ústavní stížnosti

§ 76 Účastníci a vedlejší účastníci řízení

§ 77 Zastavení řízení

§ 78 Přerušování řízení

§ 79 Vyloučení odkladného účinku

§ 80 Předběžné opatření

§ 81 Vztah k předchozím řízením

§ 82 Nález a jeho právní následky

§ 83 Náhrada nákladů zastoupení

§ 84 Placení nákladů zastoupení

Hodnocení ústavní stížnosti – základní postup

1. přípustnost

a) je-li podaný návrh nepřipustný 75/1), nestanoví-li tento zákon jinak. Takový návrh prostě nelze podat (75/2a,b), 35/1a2)

též jestliže spojen s návrhem na právní předpis, který už neplatí

2. další náležitosti (navrhovatele, ÚSu, lhůty, vady)

b) jde-li o návrh podaný někým zjevně neoprávněným,

např. Spolek Čechů na Slovensku (sv. 3,s. 317), státní orgán, fyzická osoba nebyla účastníkem řízení (2,s.259,3,317)

soud nemůže nechat přezkoumat nařízení vlády (2,s.197)

fyzická osoba přímo proti právnímu předpisu (2,s. 199)

c) jde-li o návrh, k jehož projednání není Ústavní soud příslušný,

Např. nesměruje proti orgánu veřejné moci (3,359) nebo směruje, ale je jím ústavní soud??!!

podle sv.2,s. 201 je to zjevně neopodstatněný návrh

d) je-li návrh podán po lhůtě stanovené pro jeho podání tímto zákonem, (72/2, 75/2a,

e) má-li jiné vady (nepřesnosti, chybí právní zástupce), pak platí

f) neodstranil-li navrhovatel vady návrhu ve lhůtě mu k tomu určené, za podmínky, že jsou odstranitelné (prakticky většina, nelze dohonit lhůtu, Jech - upřesnění petitu)

3. opodstatněnost nebo odůvodněnost návrhu

Zpravodaj hodnotí zjevnost

g) jde-li o návrh zjevně neopodstatněný,

Vůbec nesměruje proti zásahu do ústavních práv.

Od podání odvolání uplynula krátká doba (75/2b)

Je mimo zamýšlený dosah ústavního práva (sv.3,s.347 - odmítnutí voj. služby není nárok na odklad)

Navrhovatel neprokázal, není nárok na dovolání - sv. 3,s.337 (sporné)

Senát, popř. plénum opodstatněnost jako celek.

Postupuje tak, že hodnotí (viz III. ÚS 187/95)